

enmig del text castellà del mateix Berceo, es troben encara esparsos mitja dotzena de mots en basc riojà, que es continuà parlant encara una mica més tard en les valls d'Ezcaray i Ojacastro (*E. T. C.* 1, 159, i *Top. Hesp.*), muntanya amunt però a tocar del poble de Berceo. I en el Bearn trobem l'equivalent romànic d'aquest basconitzat *mussitu*: una afrontació en el Cartulari d'Ossau, de l'any 1456 és «a ung calhau gros *mossut* ont ha une crotz» (cartulari B, p. 257), una roccosa coberta de molsa, on havien marcat una creu, per saber per on passava el terminal.

Mentre, però, no ens expliquem la forma fonètica del mot *molsa*, continuarà l'escepticisme. El mot *mus-sula* de Gregori de Tours està perfectament provat per la conscienciosa filologia dels Wölfflin, Heraeus i restants especialistes de l'ALLG: vegeu la nota que li dedica especialment aquest Archiv vol. III, 262, i Walde-H. II, 135. «Diminutiu llatí» suggereix aquest, del mot germànic.

Però això ja és una idea ben xocant: en temps de Gregori de Tours els diminutius es feien en -ELLA, en -ITTA, fer-ho en -ulus, -illa, era un procediment ja mort o moribund en temps de Constantí o de Sant Jeroni, en la llengua viva: el diminutiu en -ulus i els seus casos eren, a la fi de l'Imperi romà un reguitzell de vells amb croses fent cua a la porta d'aqueix cementiri del llenguatge que són els glossaris. Que dos segles més tard encara es creés un nou diminutiu en -ula, sobre un manlleu del francic, costa de creure. D'altra banda, en els anys 70-90 del S. VI, en què escriu el Turonensis, els proparoxitons ja estaven sincopats en el Nord de França, i no cal dir que la ũ sonava o des de llarg temps: és segur que aquest *mus-sula* és llatinització d'alguna cosa com *mossla* o *mossln* o quelcom d'anàleg de la llengua real (on *ss* s'ha de pendre com sorda forta, enèrgica, més aviat que com expressió d'una vera geminada).

¿I si ens prenguéssim aquest MUSSULA com una gran i antiga realitat? No és prudent descartar a priori que ho fos més del que insinuo. A l'article CIMOLSA he examinat la possibilitat que surti d'un *CIMUSSULA derivat del testificat CIMUSSA, d'on sortiria el nostre *cimolsa*: pensant que potser darrere una *ss* geminada, de gran força, la *L* s'hauria pogut transposar, evolució, val a dir, molt inusitada en la nostra fonètica (molt més que en la italiana); però allà s'hi prestava més aquest *cimussa*, mot menys important, tècnic, no pròpiament llatí, d'origen ignot (qui sap des de quan existiria en la llengua). Ni així no crec gaire en aqueix **cimussula* > *cimolsa*, i potser hem de creure que la *-l-* de *cimolsa* és deguda a contaminació del nostre *molsa*. Al capdavant, però ¿potser *mussula* tingué una formació una mica diferent i una realitat més total i més antiga? Dubtem-ne tanmateix.

Ara que hem vist tot el panorama dels fets, cal reconèixer que l'explicació germànica topa amb importants objeccions de forma, i que l'explicació llatina pura hi topa força més encara, per més hipotètica, perquè no dóna compte del significat, i perquè no podem aclucar els ulls davant el *mussula* ben documentat, en

el S. VI, en un autor ben amatat de matèria germànica. A poc a poc s'ha anat reconeixent que tot plegat només s'explica admetent que aquests dos parònims, germànic i llatí, degueren superposar-se i amalgamar-se en el territori controlat pels francs.

Al capdavant és un cas ben repetit: és ja la història d'ESCUMA < germ. SKÜM × ll. SPÜMA, MALLE-RENGA < MEISINGA × MERULA, MAGANYAR < MAN HAMJAN × MACAR, fr. *haut* < ALTUS × HAUH, GUAL < VADUS × WADAN etc. L'ètimon germànic MOS és el més cert per a la muscínia però MULSA ens cal per al fr. *mousse* 'bromera'; i en el fr. *mousse* hi ha evident suma dels dos ètimons, semblants per la forma i amb perceptibles afinitats semàntiques: per a tot plegat és de creure que hi ha hagut atracció recíproca, que pogué conduir a veritables travallengües com aquest *mossla* que constatem amb s fortament sorda en Gregori de Tours, i on ja s'ha produït la combinació dels dos parònims; el resultat fonèticament estable era, però, *molsa*. És al capdavant la solució a què s'han decantat molts dels estudiosos de la qüestió (Gamillscheg, *Rom. Germ.* 1, 210, i els diccs. etim. francesos de Bloch, Dauzat i Gamillscheg, amb discrepàncies de grau i de forma). Després de l'examen total que acabem de fer, la qüestió resta bastant clara: potser definitiva?

L'única alternativa seria admetre que es tracti d'un sorotàptic *MÜSSÖ-LĀ o *MUS-LĀ, paral·lel al germ. MOS. Certament no mancaria base en les llengües de lèxic més afí al d'aqueixa branca de l'indoeuropeu: 'molsa' es diu *müchü* en paleoslau i eslav comú, que parteix d'una base *MŪSOS, en lituà *mūsos* ha pres el sentit de 'tel de floridura que es fa sobre la llet agra'; en armení, amb una amplificació en -R- paral·lela a la que suposaríem en -L-, i amb reduplicació, MEMUSRO- > *mamur* 'molsa', 'floridura', 'alga'; en llatí i en alguns dialectes germànics, amb amplificació -K- (*muscus* etc.). Qui gosaria descartar-ho?

DERIV.: *Molsar. Molsseguera. Molsell. Molsic. Molsor. Molsós* 'cobert de molsa': «Entra 'l naufrèc al místic oratori / --- / Dins un esquey, frontera a la capella, / una celda 's desclou, celda d'abella / entre 'ls brassos *molsosos* d'un penyal: / allà de fruyt mengívol lo convida / ---», *Atl.* (Introd., 23c). *Molsut* [Lab. 1840] 'carnós, tot polpa': «reya de nou, tot sacsant aquelles galtes *molsudes* y flonges com assaumellada fruyta», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 46); «els seus cossos --- prenen tots els gestos màgics del desig --- elles bé prou que feien per excitar-me, a mi que no n'havia vist mai de tan delitoses i *molsudes*; però jo --- no podia treure'm del cap --- aquelles llàgrimes --- La imatge del Dolor plorava immòbil», Coromines (*Pre-sons Imag.* XII, 108, O. C., 880b). Notem que en el sentit de *molsut* ja no tenim un mer corollari del de la planta muscínia, germ. MOS, car no deixa d'acostarnos un tros més al del ll. MULSA, fr. *mousse*, massa flonja, sucosa, inconsistent. Més encara en el següent, on també la combinació consonàntica ens recorda un poc la de MUSSULA.

Car amb tal valor té el ross. una derivació més